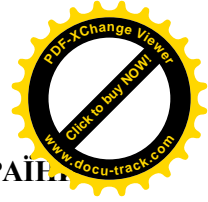

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
ПРИВАТНОГО ПРАВА І ПІДПРИЄМНИЦТВА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

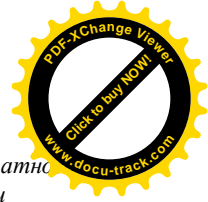
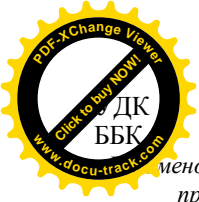

Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин

Збірник наукових праць

За редакцією доктора юридичних наук,
академіка Національної академії правових наук України В. В. Луця

Київ
2012

мендовано до друку вченою радою Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва Національної академії правових наук України (протокол № 10 від 24 жовтня 2012 р.)

Редакційна колегія:

Крупчан О. Д. – директор Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва НАПрН України, академік НАПрН України;

Луць В. В. – завідувач відділу проблем приватного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва НАПрН України, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України;

Васильєва В. А. – в.о. завідувача Лабораторії проблем корпоративного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва НАПрН України, директор Юридичного інституту Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника, доктор юридичних наук, професор;

Саракун І. Б. – старший науковий співробітник Лабораторії проблем корпоративного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва НАПрН України, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник.

Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин (21–22 вересня 2012 р., м. Івано-Франківськ) [текст]: Всеукраїнська науково-практична конференція: Збірник наукових праць / Ред. кол.: О. Д. Крупчан, В. В. Луць, В. А. Васильєва, І. Б. Саракун. – К.: НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2012. – 166 с.

ISBN

У збірнику узагальнено матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції «Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин», організованої Науково-дослідним інститутом приватного права і підприємництва НАПрН України, Лабораторією з вивчення проблем корпоративного права Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва НАПрН України, Юридичним інститутом Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника, яка пройшла в м. Івано-Франківську 21–22 вересня 2012 р. Наукові праці присвячено теоретичним та практичним проблемам врегулювання корпоративних відносин; врегулюванню правового статусу суб'єктів корпоративних відносин; питанням заснування, реорганізації та ліквідації корпорацій; вдосконаленню державного регулювання корпоративного сектору.

Видання розраховане на правознавців, суб'єктів нормотворчої діяльності, широкое коло осіб, які цікавляться питаннями вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин.

За достовірність інформації, що міститься в друкованих матеріалах, несуть відповідальність автори.

© Автори, 2012.

© Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва НАПрН України, 2012

Машуков Р. О. Право власності садівницького товариства / Машуков Р. О. // Машуков Р. О. Машуков Р. О. Право власності садівницького товариства [Текст]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.06.01. – М.: Машуков – Київ, 2010. – 20 с.

3. Кытманова А. А. Правовая природа договора на управление юридическим лицом [Текст] / А. А. Кытманова // Вестник Томского государственного университета. – 2008. – № 311. – С. 112–116

4. Цивільне право: Особлива частина [Текст]: Підручник / За ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, Р. А. Майданика. – 3-тє вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 1176 с.

ВИЗНАННЯ НЕЗАКОННИМИ РІШЕНЬ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ (УЧАСНИКІВ) ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ ЯК СПЕЦІАЛЬНИЙ СПОСІБ ЗАХИСТУ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ

Васильсва В. В.,

*науковий співробітник Лабораторії проблем корпоративного права
НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України*

Спори, пов'язані з порушенням корпоративних прав, як правило, стосуються визнання недійсними засновницьких документів та (або) внутрішніх нормативних актів (повністю або частково) і визнання недійсними рішень органів господарських товариств.

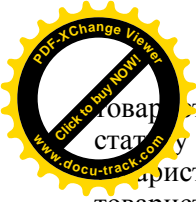
У даних випадках, такий спосіб захисту як *визнання незаконними рішення, дій чи бездіяльності органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб*, у контексті ст. 16 ЦК України, не дозволяє ефективно здійснювати захист вказаних порушених прав. Такий спосіб застосовується у разі визнання недійсними рішень регулюючого та контролюючого ринку цінних паперів органу – Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. Вимога про визнання незаконним акту державного органу чи органу місцевого управління може поєднуватися з іншими способами захисту, наприклад, вимогами про відшкодування збитків або мати самостійний характер, якщо інтерес суб'єкта зводиться лише до самої констатації незаконності акта, який перешкоджає, наприклад, реалізації права.

тому, зазвичай, при визнанні недійсними рішень загальнодержавних зборів, законодавчих актів, актів органів місцевого самоврядування, актів загальнодержавних товариств, застосовують такий спосіб захисту, як визнання правочину недійсним. Однак, у даному випадку, суди відмовляють у задоволенні таких позовів, мотивуючи це тим, що акти юридичних осіб не є правочинами, і загалом, такий спосіб як визнання рішення загальних зборів недійсним, не передбачений ЦК України. В такому разі, напевно існує потреба у з'ясуванні правової природи цих актів. Акти органів юридичної особи в системі юридичних фактів належать до актів, тобто правомірних дії суб'єктів, метою яких є виникнення, зміна або припинення цивільних правовідносин. До юридичних актів відносять правочини, адміністративні акти, рішення суду [1, с. 498]. До адміністративних актів належать акти державних органів та органів місцевого самоврядування, які за своєю суттю є актами публічного права. Рішення суду в системі підстав виникнення цивільних правовідносин посідає самостійне місце, породжуючи відносини, що за своєю правовою природою, зазвичай, є приватно-правовими [2, с. 93], хоч сам акт створюється органом публічної влади. Правочином вважається дія особи, що спрямована на встановлення, зміну чи припинення цивільних прав та обов'язків. Зрозуміло що, акт органу управління юридичної особи не є жодним із зазначених актів, однак, належить до групи юридичних актів і посідає проміжне місце між правочинами (як діями суб'єктів приватного права) та адміністративними актами.

У ст. 16 ЦК України передбачено способи захисту в разі неправомірності кожного з перелічених видів актів: правочину (п. 2 ч. 2 ст. 16 ЦК України), рішення суду (п. 10 ч. 2 ст. 16 ЦК України), адміністративних актів (п. 10 ч. 2 ст. 16 ЦК України). На рівні загальних положень ЦК не передбачений спосіб захисту в разі незаконності актів органів чи учасників юридичної особи. Лише в окремих законодавчих актах передбачена можливість оскарження вказаних рішень. Так у ст. 50 Закону України «Про акціонерні товариства» зазначається, що, якщо рішення загальних зборів або порядок прийняття такого рішення порушують вимоги цього Закону, інших актів законодавства, статуту чи положення про загальні збори акціонерного товариства, акціонер, права та охоронювані законом інтереси якого порушені таким рішенням, може оскаржити це рішення до суду протягом трьох місяців з дати його прийняття. При цьому, частковим випадком оскарження є визнання акту недійсним або незаконним.

Згідно із ст. 43 проекту Закону України «Про товариства з обмеженою відповідальністю» *рішення* загальних зборів учасників

Товариства, яке було прийняте з порушенням вимог цього Закону, рішення суду товариства і порушує права і законні інтереси учасників товариства, може бути визнано судом недійсним за заявою учасника товариства, який не брав участі в голосуванні або голосував проти оспорюваного рішення. Така заява може бути подана протягом двох місяців з дня, коли учасник товариства дізнався або повинен був дізнатися про прийняте рішення. У випадку, якщо учасник товариства брав участь у загальних зборах учасників товариства, які прийняли рішення, що оскаржується, зазначена заява може бути подана протягом двох місяців з дня прийняття такого рішення. Суд має право, з урахуванням усіх обставин справи, залишити в силі рішення, яке оскаржується, якщо голосування учасника товариства, який подав заяву, не могло вплинути на результати голосування, допущені порушення не є суттєвими і рішення не спричинило заподіяння збитків даному учаснику товариства.

Також може бути оскаржене рішення ради директорів (наглядової ради) товариства, одноосібного виконавчого органу товариства, колегіального виконавчого органу товариства або керуючого, що було прийняте з порушенням вимог цього Закону, інших нормативно-правових актів, статуту товариства і порушує права – законні інтереси учасника товариства. Воно може бути визнано судом недійсним за заявою цього учасника товариства.

Формування однозначної судової практики часто ускладнюється тим, що в законі відсутні чіткі положення стосовно застосування спеціальних способів захисту цивільних прав та інтересів.

На рівні ЦК України передбачений *спеціальний спосіб* захисту корпоративних прав у ст. 98, де згадується про *право на оскарження учасником товариства в суд рішення* загальних зборів. В. Л. Яроцький зауважує, що за змістом закону фізичні та юридичні особи можуть вимагати визнання незаконними не лише рішення, дії чи бездіяльність органів державної влади і місцевого управління, але й рішень, дій, бездіяльності органів управління юридичними особами, якщо вони не відповідають закону та іншим нормативним актам і порушують охоронювані законом інтереси фізичних та юридичних осіб. Наприклад, підлягають розгляду судами позови про визнання незаконними рішення зборів акціонерів, правління та інших органів акціонерного товариства, що порушують права акціонерів, передбачені законом [3, с. 260].

Відносно актів органів управління юридичної особи, вважається за необхідне, у разі їх незаконності, передбачити спосіб захисту на рівні загальних положень ЦК України. В літературі правильно

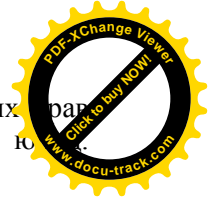

застається про необхідність доповнення ст. 16 ЦК України з урахуванням, відповідно до якого способами захисту цивільних прав та інтересів є визнання незаконними рішень органів управління (учасників) юридичної особи [4, с. 65]. На необхідність такої новелізації вказували і В. Ф. Маслов і О. А. Пушкін, зазначаючи, що слід було встановити загальну норму, згідно із якою могли б визнаватися недійсними в судовому порядку розпорядчі акти органів управління, що порушують суб'єктивні права осіб [5, с. 243].

Рішення загальних зборів можуть бути визнані недійсними за формальними підставами (наприклад, коли акціонерів не було повідомлено про порядок проведення зборів; неправильно складені списки акціонерів, які мають право брати участь у зборах; рішення ухвалювалося за відсутності кворуму тощо), та внаслідок істотного порушення норм чинного законодавства чи локальних актів (загальні збори ухвалили прийняте рішення з питань, що не входять до їх компетенції). Відсутність кворуму на загальних зборах, порушення порядку їх скликання, ухвалення зборами рішень з питань, які не було внесено до порядку денного, проведення зборів в іншому місці та в інший час, ніж це було вказано у повідомленні, повинно бути безумовною підставою для скасування рішень загальних зборів акціонерів, із покладенням відповідальності на посадових осіб тих органів, обов'язком яких є підготовка та проведення загальних зборів – наглядової ради або виконавчого органу [6, с. 12].

Список використаних джерел:

1. *Цивільне право України. Загальна частина: Підручник / За ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, Р. А. Майданика. – 3-тє вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 976 с.*
2. *Печений О. П., Шатенко О. В. Рішення суду в системі підстав виникнення цивільних правовідносин [Текст] / О. П. Печений, О. В. Шутенко // Вісник господарського судочинства. – 2007. – № 3 – С. 87 – 93.*
3. *Цивільне право України: Підручник: У 2 т. / За заг ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – Т. 1.*
4. *Кучеренко І. М. Способи захисту цивільних прав / І.М.Кучеренко // Охорона і захист прав та інтересів фізичних та юридичних осіб в цивільних правовідносинах / За заг.ред. Я. М. Шевченко. – Х.: Харків юридичний, 2011. – 528 с.*
5. *Советское гражданское право / Под ред. В. Ф. Маслова, А. А. Пушкина. – К.: Вища школа, 1977. – С. 243.*

Зудіхін О. В. Цивільно-правовий захист корпоративних прав учасників господарських товариств. Автореф дис. ... канд. юр. наук // О. В.Зудіхін // – Од, 2011. – 20 с.

ЗАХИСТ ПЕРЕВАЖНИХ ПРАВ В КОРПОРАТИВНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ: ОКРЕМІ ЦИВІЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ АСПЕКТИ

Бабецька І. Я.,

*аспірантка кафедри цивільного права Юридичного інституту
Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника*

В умовах бурхливого розвитку ринкових відносин питання захисту корпоративних прав учасників господарських товариств набуває все більшого значення. При цьому, одним із найсуттєвіших є питання захисту переважних прав учасників корпоративних правовідносин.

Дослідженням окремих питань захисту переважних прав у корпоративних правовідносинах займалися такі вчені, як: В. А. Белов, В. В. Васильєва, О. М. Вінник, О. Й. Качмар, В. М. Кравчук, В. І. Крат, О. О. Кот, С. В. Томчишен, І. В. Спасибо-Фатєєва, К. Й. Скловский, М. В. Субботин та ін.

Кожна особа має право звернутися до суду за захистом свого особистого немайнового або майнового права та інтересу. Серед науковців, так і в судовій практиці, немає однозначності в розумінні того, в який спосіб слід захищати порушене переважне право в корпоративних правовідносинах. Зокрема, в одних випадках акціонери, чиє переважне право на придбання акцій було порушене, зверталися до суду з позовами про визнання недійсними договорів купівлі-продажу акцій – повністю або частково (в частині визначення покупця за договором), в інших – з позовами про визнання за ними переважного права на придбання акцій; визнання їх покупцями акцій, з переведенням на них прав та обов'язків покупця. Траплялись також випадки, коли акціонери звертались до суду з вимогами про визнання за ними права власності на акції, відчужені з порушенням їх права на переважне придбання акцій, або з вимогами про переведення на них прав та обов'язків покупця акцій [1].